

Драгољуб Јекнић

Хододарје — књига о прозници

Као ниједан наш песник, осим Попе, Миодраг Павловић у авантуру певања не улази што песничком речју жели да изрази онај недовољни део себе бића, себе света, већ, пре свега, што у поезији и њеним променама, њеној негацији времена и схватања, налази оне просторе свом духу које је погубио „стижући падом”. Живећи свој живот, оскудно се окрећући у све мањем кругу битности, песник пориче појавно и песмом својом полази у висину, у дубину, прахом тог стицања падом у настојању да поврати интегритет свом бившем бићу, да увећа непојавности појавног света, да потврди своје унутарње пространство још већом празнином као једином суштином универзума, да недовољности своју егзистентну разреди прозраношћу игре коју живљење само и увек у целини заказује, да окуси горчину измењивих облика и наслути бар сјај почетка у име кога сва ова озбиљност и свечано привођење крају.

Сведоци, дакле, једне поезије која се непрестано згушњава као глина, једне поезије која се, згушњавајући, враћа свом првобитном облику уназад, сведоци смо једне поезије, Павловићеве, која тим враћањем изазива покрете будућности, која тим затварањем пред променама садашњости отвара пролазе смењивањима која долазе.

Игра, коју смо малочас споменули, тим начином, твори највећи однос Павловићеве поезије, јер је у овом великом рукопису откривамо на свим правцима, горе и доле, онако како, рекао бих, у животу откривамо смрт. Довођење у непосредну везу тих речи, игра и смрт, чини нам се да је једино могуће онда када један песнички израз доспе до своје глине, до свог сада неговора, до тог унутарњег простора у коме су границе света и прозрана, тихоћом дотакнута, путања стицања падом. Довести до заједништва, до јединства, те речи, игра и смрт, мислимо, да је, најзад, могуће само тада када је једно песничко дело комплетна већ рушевина у празнини својих граница, у сјајем обасјаним рубовима стварања где песник, као ожиљак те свести, немоћно шири руке и узалудно чека повратак тамног гласа.

Управо тако — као комплетну већ рушевину у жижи јасне свести о себи и свету, прихватамо и доживљавамо **Хододарје** Павловићево. Оно је смештено не само у границама своје празнине, већ и у пуној празнини сваког тренутка бића, у пуној празнини свих његових открића, немира и сазнања. Оно је дакле, покушај да се та празнина исели из стварности, да се та празнина испуни у добу, да се њом попуни празан ход човеков, да се њим повежу шупљине у памћењу и сећању од оног стицања падом до

трагичне слутње коначног ишчезнућа у пустињи и ништавићу.

Почнемо ли из почетка, видимо како расте и траје тај Павловићев покушај превладавања празнине, тај његов велики подухват на откривању рушевине коју је затрпала појавност света и празнина његових угашених промена. То је цео један круг који се ненадно шири као светлост фреске, круг који почиње Открићем севера, дакле Обалом Рајне, Алпима, да би посетама Таванту, Торњевима Руана, Мајнцу, Светом Трофиму у Арсу, преко Обраћања пријатељу, доспео до овог нашег тла где је затрпавање празнином најгушће, где је она најдубља, где се њени простори непрестано умножавају плодећи се из себе као из једине раскоши универзума и смисла.

Чупајући као гребене, из воде мора, делове своје рушевине — света, Павловићева песма може да се упореди са вештом руком мајстора који из жбуке и праха открива, вади занемелу фреску, загонетни лик који почиње поново да се радује и дише. Али у том лику, у тим очима што светле, откривамо још једном друкчију рушевину света и празнину још дубљу од свог бића. Павловићева песма као да управо то хоће: да овај појавни свет доведе до пуне мере рушевине коју открива, да их на час остави саме и у њиховом дослуху, да празнину нашег бића сучи с празнином бића које открива у континуитету рушевине и празнине. Павловићева песма као да хоће управо то: да нам отворено и јасно каже како празнину своју не можемо ничим испунити ни заменити, како све наше почиње нашим почетком, како је рушевина само облик, степен дсгабања празнине, како је сваки човеков ход — одлазак у празнину, у могућност да нас, занемеле и празнином доведене до сјаја и потпуног добитка, откривају они што тек стижу прахом и обалом глине. Дивимо се северу, оба-

ли Рајне, катедралама и клаустерима, али при том знамо да је све то подигнуто на нашем праху, на светој рушевини бивших облика свести, на перути оног лика који нас мами у своју празнину испуњен њом као сувом реалношћу и почетком. Обраћамо се пријатељу, а обраћамо се у ствари својој празнини, последњој својој метаморфози и будућности, обраћамо се свом кипу који је омогућила глина духа, земља живљења, млеко ове песничке разграбености.

Празнина је, дакле, наше биће, она је тај исход коме се песник упућује филозофском димензијом своје поезије остварујући њену суштинску несаопшталачку већ трајну безобличност. Рећи да спаса нема, да смо унапред осуђени и мртви, да је све узалудност и прах, да нас једино чекају немужност и празнина — песничким језиком ради се то овако: ходом назад и напред, увлачењем у глину и отварањем света кроз њу, сагоревајући у ватри, а излазећи из њеног пепела као Феникс, птица узлетелих речи.

Празнина је, дакле, наш основ, наш корен, наш језик и говор сав тај наш пут одозго до доле; она је и то стизање падом и прахом и ово спуштањем њима поред солунских двора, Атоса, до последњег погледа у часовник. Као у појавност света, као у реалан свет, као у стварност, као у слој рушевина које полако, сипећи, затварају круг и биће препуштају његовом сјају и сну.

У вртној тами рашири руке
и лечи ваздух додиром

длана,
путниче боси што луташ
кроз дрхат —

каже песник приспео из овог света, приспео из своје празнине, из своје празнине живљења, који бегом настоји да завара, коју у вртној тами ширењем руку покушава да превлада. Он се још нада некој светој пуноћи смисла, неком опстанку међу стаблима, бескрајима, у јави звезда, он

По
ве
ћа

joш увек верује у неки покрет
и чуди се:

Ко то чангрља у брави?
Ко ми под прозором зида
звонике?

Ко плаче над злом судбином
јунака?

Ко пушта јагањце на врата?
Ко тера пагуљке на пашу?
Ко је краљеве лутке бацио
у скриње?

Ко је поделио будилнике
слепом мишу?...

Ко ће ми сутра показати
пут?

Ко ће ми скувати ручак и
дати писмо?

Ко то сад звони над мојим
креветом и позива лекара?
Или су потребни ходочасни
сведоци?

Ко пали велику тарабу од
луча?

Под јастуком се већ
мигољи зора.

Ко је послао гитан позив
да се страда?

И зашто је тај позив упућен
мени? —

јер рушевина света привлачи
га даљим својим могућностима
путовања, открића, заварава
га, својим тајним камењем
смисла, вуче уз свој корен ко
ме нема почетка ни краја. Али,
то, то чангрљање у бра
ви, то звоњење, цела та пита
лица несна већ је навала
праха, већ је успостављена ве
за унутарње егзистентне поја
вне празнине бића и опште
празнине, празнине универзу
ма, празнине целог света. То
је први директни дослух са
празнином, први признати пог
лед у мрак, у таму безизлаза,

прво виђење себе које објаш
њава и ова димензија-слика:

Самртник ме гледа стари,
из степе стижу по њега
чамци,

талас је усправљен,
модри хлеб на крову,
срце је његово широко
и зене,
из тог се погледа не може
отићи
пре но се отворе на
месечини
мостови ка смрти.

Игра се тим приводи крају. И

Тад умиру монаси
и помоћу њиховог даха
птица узлети
с отвореном књигом у
рукама,
пуна сјаја.

Игра је, дакле, смрт која се
ње не лишава, која се кроз
игру наставља у недоглед, док
човек нестаје немо, с послед
њим погледом у коме све то
остаје као још дубљи понор
празнине с којом је и дошао
на овај свет ватре да погура
неки облик, да омогући неку
ситну промену, и оде опет та
кав: подигнута прашина обли
ка, ситна кривина удесности,
измењивања. Али, пропаст чо
века победа је песничке речи,
речи око које трају и овакве
књиге као делови одбеглог све
та, оног света који може за
трпати само општи дом руше
вине, само космичка сила пе
пела, само коначно укинуће
људског даха. Али, и тада, у
верен сам, у њу, у њена сло
ва гледаће око с фреске, у
њен сјај уливаће се сјај праз
нине светскости, сјај новог
стварања света.